

XORIJIY TIL YO'NALISHIDAGI OTM TALABALARNI KASBIY KOMPETENSIYASINI KIM (KOMPYUTER IMITATION MODEL) ASOSIDA OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

Hasanov Asror Baxtiyor o'g'li

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand Davlat Universiteti magistranti

Tel: +998 91 711 25 97, E-pochta: asrorhasanov970@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim muassasalarida kompyuter imitatsion modellar asosida yaratilgan multimediyali elektron vositalar orqali dars o'tish, talabalarda o'tilayotgan fanning ayrim javhalarini simulatsiya qilish fanga nisbatan kuchliroq qiziqish, tasavvur paydo bo'lishiga olib keladi. Shu bois o'quv materiallari audio, video va grafika hamda multimedia ko'rinishida mujassamlashgan holda berilsa, materiallarni xotirada tez saqlab qoladi. Kompyuter imitatsion modellar asosida talabalarni o'qitish, berilayotgan materiallarni chuqurroq va mukammalroq o'zlashtirishi, ta'lim olishning yangi sohalari bilan yaqindan aloqa qilish ishtiyoqi yanada ortishi, ta'lim olish vaqtining tejash imkoniyatiga erishishi hamda olingan bilimlar kishi xotirasida uzoq saqlanib qolishi mumkin.

Kalit so'zlar: komponentlik, kompetensiya, imitatsion model, axborot-kommunikatsion texnologiya, multimedia, ta'lim texnologiya.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ПОВЫШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ ПО НАПРАВЛЕНИЮ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ НА БАЗЕ КИМ (ИМИТАЦИОННАЯ КОМПЬЮТЕРНАЯ МОДЕЛЬ)

Аннотация: В данной статье обучение в образовательных учреждениях с использованием мультимедийных электронных средств, созданных на основе компьютерных имитационных моделей, имитирующих некоторые аспекты преподаваемого у учащихся предмета, приводит к усилению интереса и воображения к науке. Поэтому, если учебные материалы представлены в виде аудио-, видео- и графических материалов, а также мультимедиа, материалы быстро запоминаются. Можно обучать студентов на основе компьютерных имитационных моделей, более глубоко и основательно осваивать заданные материалы, повышать энтузиазм к тесному контакту с новыми областями образования, добиваться возможности экономить время на обучение, приобретенные знания могут сохраняться в памяти человека длительное время.

Ключевые слова: компонент, компетентность, имитационная модель, информационно-коммуникационные технологии, мультимедиа, образовательные технологии.

THEORETICAL PRINCIPLES OF INCREASING THE PROFESSIONAL COMPETENCY OF THE STUDENTS IN THE DIRECTION OF FOREIGN

LANGUAGES ON THE BASE OF KIM (COMPUTER SIMULATION MODEL)

Abstract: In this article, teaching in educational institutions using multimedia electronic tools created on the basis of computer simulation models, simulating some aspects of the subject taught in students leads to a stronger interest and imagination in science. Therefore, if educational materials are presented in the form of audio, video and graphics, as well as multimedia, the materials will be remembered quickly. It is possible to train students on the basis of computer simulation models, to master the given materials more deeply and more thoroughly, to increase the enthusiasm for close contact with new areas of education, to achieve the opportunity to save time for education, and the acquired knowledge can be preserved in a person's memory for a long time.

Key words: component, competence, simulation model, information and communication technology, multimedia, educational technology.

KIRISH

Ma'lumki, insoniyat axborotlashtirish sohasida haqiqiy inqilobiy o'zgarishlar davrini boshidan kechirmoqda. Buning natijasida esa umumjahon axborotlashgan hamjamiyati shakllanmoqda. Bu borada respublikamizda kompyuterlashtirish va axborot kommunikatsiya texnologiyalarini rivojlantirishga doir muayyan vazifalar O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan 2002-yil 30-mayda imzolangan "Kompyuterlashtirishni yanada rivojlantirish va axborot kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish to'g'risida"gi farmonida belgilab berilgan bo'lib O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2002-yil 6-iyun 2002-sonli "Kompyuterlashtirishni yanada rivojlantirish va axborot kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish chora –tadbirlarin to'g'risida"gi qarorida o'z aksini topgan.[5]

Hozirgi bosqichda fan va yangi texnologiyalarning rivojlanishi, ishlab chiqarishning, fan va ta'limning barcha tarmoqlarini kompyuterlashtirish, bir tomondan, yangi axborot texnologiyalarini joriy etishva yaratishni taqozo qilsa, ikkinchi tomondan, bu boradagi muammolar yuzaga kelishi bilan bog'liq. Ularni mutaxassislar faoliyatiga tatbiq etish kelajakni kasbiy tayyorlashda yangicha yondashuvni talab etadi. Axborot texnologiyalarining rivojlanish darajasi va ularni maxsus fanlarni o'qitishda qo'llash darajasi o'rtasidagi qarama-qarshilikning mavjudligi oqibati hozirgi sharoitda yanada samarali ta'lim texnologiyalarini topish muammosidir. Muammoni hal qilish yo'llaridan biri axborot-kompyuter imitatsion modellashtirish asosida bilimlarni rasmiylashtirish usullarini o'qitishning uslubi tizimini yaratish bilan bog'liq [4].

Bu ish bizga axborot-kompyuter imitatsion modellashtirish asosida talabalarni o'qitishning nazariy metodik jihatlarini ko'rsatadi. Ushbu maqolada talabalarni o'qitish uchun axborot va kompyuter imitatsion modellaridan foydalanishning nazariy va uslubiy xususiyatlari ko'rib chiqiladi. Axborot modeli - hissiy va nazariy fikrlashga tayanadigan tabiiy yoki maxsus tillar yordamida o'rganish mavzusining aniq tavsifi. Axborot va

kompyuter imitatsion modeli axborot modelida taqdim etilgan sub'ektlar va hodisalar haqidagi kasbiy bilimlarni umumlashtirish natijasi sifatida ko'rib chiqiladi.

Talabaning shaxsiy rivojlanishi uchun sharoit yaratishga mo'ljallangan shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari haqida gapirish odatiy holdir. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari xayoliy vaziyatni simulyatsiya qilish (simulyatsiya, imitatsiya), muammolarni muhokama qilish, biznes o'yini, vaziyatni tahlil qilish, loyiha texnologiyalari, til portfolio texnologiyasi va teskari o'rganish texnologiyasini o'z ichiga oladi. Bu texnologiyalarning barchasi axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, raqamli qurilmalardan foydalanishga asoslangan bo'lib, hozirgi avlod o'quvchilarini o'qitishning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga oladi va ta'lim standartlari talablarini o'zida aks ettiradi. Kompyuter texnologiyalari asosida modellashtirish pedagogik xodimlarga ko'rgazmali qurolga ega bo'lish bilan birga kompyuter grafikasining asosiy xossalarini tadqiq etish, u yoki bu nazariyani amaliyotga qo'llash mumkinligini aniqlashga imkon berishi, fizika-matematika va tabiiy fanlarni o'rganishda asosiy murakkablik laboratoriya mashg'ulotlarini bajarishda sezilishi, laboratoriya mashg'ulotlarini o'tishda maxsus kompyuter texnologiyalari asosida kompyuter imitatsion modellar bazasida yaratilgan trenajèrlardan foydalanib fizik jarayonlarni modellashtirish orqali muhim qonuniyatlarni samarali darajada kuzatish imkoniyatlari yaratilishi asoslangan [2].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Dasturiy vositalarni o'quv jarayoniga qo'llash bo'yicha mavjud ilmiy nashrlarning tahlili shuni ko'rsatadiki, ta'lim jarayonida bunday dasturiy vositalardan foydalanish masalasiga jahon miqyosida asosan yangi pedagogik texnologiyalarga o'tish bilan bog'liq muammo sifatida e'tibor berilgan va bu borada sezilarli natijalarga erishilgan. Bu siraga kiruvchi e'tiborga loyiq pedagogik ishlarda keyingi yillarda Rossiyalik olimlarning alohida hissasi bor deb aytish mumkin. Ular qatoriga masalan, V.V.Aleynikov, Sh.M.Kalanova, Ye.V.Kashirina, T.N.Kravchuk, A.V.Kusenko, N.L.Lipatnikova, M.R.Melamud, O.A.Semochkina, M.V.Sosedko, O.K.Filatov, V.F.Shangin, I.V.Robert, Ye.S.Polat va boshqalarni kiritish mumkin.

Bulardan masalan, V.F.Shangin talabalarni bilim olish jarayonini metodologik tomonlarini o'rgangan.

Respublikamiz olimlaridan M.M.Aripov, A.A.Abduqodirov, R.Boqiyev, S.S.G'ulomov, A.X.Abdullayev, M.X.Lutfillayev, U.Yuldashev, L.I.Shibarshova, S.I.Raxmankulova, R.X.Xamdamov va boshqalar o'z ishlarida masofadan o'qitish texnologiyasi, istiqboli hamda rivojlanish bosqichlari va uning o'quv materiallarini yaratish masalalariga to'xtalishgan. Bulardan masalan, S.S.G'ulomov, A.X.Abdullayev va M.X.Lutfillayevlarning ishlarida virtual stend yaratish va ularni o'quv jarayoniga qo'llash bugungi kunning dolzarb masalalardan biri ekanligi ko'rsatilgan. A.M.Po'lotov talabalarning "Informatika va informasion texnologiya" fanidan o'zlashtirgan bilimi asosida kelajakda o'zlashtiradigan bilimi darajasini prognoz qiluvchi imitatsion model va undan foydalanish metodikasi ustida ilmiy izlanishlar olib borgan.

O'quv materiallarini obrazlar ko'rinishida talabalarga taqdim etishda axborot texnologiyalarining dasturiy vositalari asosida ularning kompyuter imitatsion modelini yaratish orqali amalga oshirish o'quv jarayoni samaradorligini oshirishga olib kelishi bir qator ilmiy tadqiqot ishlarida o'rganilgan. Eslatib o'tilgan S.S.G'ulomov va A.Abdullayev ishlarida o'quv laboratoriya ishlarini virtual stand ko'rinishida amalga oshirish yo'nalishi tadqiq etilgan bo'lib, M.X.Lutfillayevning ishlarida o'quv materiallarining multimediali elektron darslik va kompyuter imitatsion modellari yaratish yo'nalishlari tadqiq etilgan.

TADQIQOT METADOLOGIYASI

Kompyuter imitatsion modeli – bu real hodisa va jarayonning kompyuter dasturlari asosidagi adekvat yoki yaqinlashtirilgan modelidir. Kompyuter asosidagi imitatsion modelashtirish odatda obyektni o'rganish, hodisalar, predmet soha, hayotiy vaziyatlar va masalalarning qanday ko'rinishda bo'lishidan boshlanadi. Obyekt o'rganib bo'lingandan so'ng model tuziladi. Model tuzishda asosiy bosh omillar ajratiladi (ikkinchi darajalilari tashlab yuboriladi). Undan so'ng algoritim, dastur tuziladi va kompyuter eksperimenti o'tkaziladi.

Kompyuter imitatsion modelidan o'quv qo'llanmalarda foydalanish analitik (hisoblash va mantiqiy) va kompyuterning obrazli ko'rinishida o'quv materiallarini taqdim etish imkoniyatlarini hamda o'rganilayotgan obyektning ichki va tashqi xossalari namoyon qilishga zamin yaratadi. [6].

O'quv jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari qo'llanilsa, ta'lim tarbiya jarayoni jadallashtiriladi. Ta'lim-tarbiya jarayonini jadallashtirishning asosiy omillari qatoriga quyidagilarni keltirish mumkin [3]:

- maqsadga yo'naltirilganlik;
- talabalarning motivatsiyasini kuchaytirish;
- ta'lim mazmunining axborotli hajmini kengaytirish;
- talabalarning o'quv-bilish faoliyatini faollashtirish;
- talabalarning o'quv-amaliy darajasini mustahkamlash va boshqalar.

Multimedia dasturlari ko'p hollarda ma'lumotlarni ongli ravishda bir-biriga to'g'ri keladigan (uyg'un) tarzda foydalanish imkoniyatini yaratadi. Bu esa zamonaviy kompyuterlardan foydalangan holda bilimni har xil shakllarda taqdim etish imkoniyatini beradi:

- tasvir, rasm, chizmalar, xaritalar va slaydlar ko'rinishida;
- ovoz, ovozli fonlar, musiqa;
- video, animatsiyali harakatlar;
- o'quv ob'ektlari uchun kompyuter imitatsion modelini yaratish.

Ma'lumki, oddiy matnga nisbatan unga tasvir orqali kiritilgan harakat (animatsiya) talabalarning o'quv materiallarini o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi va bu darsni samarali tashkil qilishga imkon beradi. Kompyuter imitatsion modellar asosida tashkil qilingan ma'ruza darslarida o'quv materialini har-xil muhitda tashkil qilish imkoniyati yaratilib, unda matn, dinamik harakat, grafika va audio-video yozuvlardan yagona majmua sifatida foydalanish imkoniyati borligi sababli talabalar dars jarayonida faol qatnasha oladilar [3].

Olib borilgan ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, talabalar (o'rganuvchilar) birinchi marta eshitgan malumotlarini to'rtinchi qismidan bir qismidan, ko'rganda uchdan bir qismidan, eshitish va ko'rishni birga tashkil qilganda ma'lumotning yarmini esda qoldirishi aniqlangan. Bu jarayonga multimedia dasturlarini tatbiq etganda, ya'ni eshitish, ko'rish va mulohaza yuritish birgalikda olib borilganda o'zlashtirish foizi 75% ga ko'tarilganligi aniqlangan [6].

Muloqot vositasi sifatida, balki kasbiy maqsadlarda ham bilishning ahamiyati o'z dolzarbligini yo'qotmaydi. Globallashtirish va raqamlashtirish jarayonlari davrida raqamli kompetentsiyalar bilan bir qatorda B2 "Kirish darajasi" va C1 "Professional daraja" dan past bo'lmagan xorijiy tillarni bilish bo'lajak mutaxassisning qadr-qimmatini va raqobatbardoshligini belgilaydi. O'quv jarayoniga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini faol joriy etish, elektron ta'limdan foydalangan holda kurslarni joriy etish foydasiga akademik soatlarning qisqartirilishi hamda "raqamli" avlod o'quvchilarini tayyorlash zaruriyati nuqtai nazaridan, talabalar mavjud axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalangan holda chet tilini o'qitishning yangi uslub va texnologiyalarini izlash. S. A. Bezborodova chet tilini o'qitishda qo'llaniladigan axborot-kommunikatsiya texnologiyalari vositalarining tasnifini taqdim etadi.

1. Axborot - dasturiy ta'minot, amaliy dasturlar, dasturiy ta'minotni ishlab chiqish vositalari.
2. Aloqa - Internet, elektron pochta, chat, elektron konferentsiya vositalari, o'quv videolari, o'quv elektron qo'llanmalar[7].

S.V.Titovanning fikricha, axborot -kommunikatsiya texnologiyalarining didaktik xususiyatlari kommunikativ va axborot komponentlariga asoslanadi va multimedia, interaktivlik, kerakli ma'lumotlarni izlash, tanlangan materialni tasniflash, axborotni modellashtirish va asinxron ta'limni qurish kabi xususiyatlarga ega[8].

Albatta, darslarni audiovizual materiallardan foydalangan holda o'tkazish o'quvchilarning ta'lim faoliyati doirasini kengaytirish uchun sharoit yaratadi. Shu bilan birga, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ommaviyligi ortib borayotganiga qaramasdan, kompyuter vositalaridan foydalanishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini o'quv jarayoniga integratsiyalash shartlarini hisobga olish kerak. Shunday qilib, siz quyidagilarni hisobga olishingiz kerak:

- 1) oliy ta'lim muassasasining texnik jihozlanishi;
- 2) universitetning axborot ta'lim muhitining mavjudligi (dasturiy ta'minot, elektron ta'lim resurslari, elektron ta'lim uchun jihozlarning mavjudligi) [9]. N.D. Galskova, A.P.Vasilevich chet tillarini o'qitishning zamonaviy axborot -kommunikatsiya texnologiyalarini uch guruhga ajratadi:

1. Multimediali taqdimotlar va interfaol doskalardan foydalanishni nazarda tutuvchi ko'rgazmali axborot-kommunikatsiya texnologiyalari.

Multimedia taqdimotlari - elektron dasturlardan foydalangan holda yaratilgan taqdimotlar : PowerPoint, Google Slides, Prezi, Keynote va boshqalar. Multimedia taqdimotlari oliy o'quv yurtlarida juda mashhur, chunki ular ta'limni faollashtirish va modernizatsiya qilish imkoniyatini beradi . Chet tillarini o'rgatish jarayonida ular - o'qituvchilar tomonidan leksik va grammatik materialni vizual tushuntirish, mintaqaviy fanlar bilan tanishish, talabalar tomonidan loyiha faoliyati yoki hisobotlarni himoya qilish uchun foydalanishlari mumkin .

2. Internet resurslari: haqiqiy manbalar, Internet ta'lim resurslari va onlayn kurslar.

Bugungi kunga kelib, chet tili darslarini loyihalash va o'tkazish uchun ishlatilishi kerak bo'lgan ochiq kirish dasturlari va ilovalari mavjud . Kerakli dastur yoki xizmatni topish uchun Pedagogika g'ildiragi mavjud (Pedagogiya g'ildirak), o'qituvchilar va talabalar tomonidan o'quv jarayonini tashkil qilish uchun bir qator xizmatlarni o'z ichiga oladi . Pedagogik g'ildiragi o'quv maqsadlarining 6 bosqichli taksonomiyasini va o'rganishda raqamli ilovalardan foydalanishni bog'laydi. Jadvalda. 1 ta o'quv maqsadlari va axborot xizmatlari va ilovalarining olti darajasini taqdim etadi .

1- jadval. B.Blum taksonomiyasi va A. Karringtonning Pedagogik g'ildiragining qo'llanilishi

B.Blumning o'quv maqsadlari	Ilovalar " Pedagogik g'ildirak"
<i>Bilim (yodlash)</i> Chet tilidagi yangi leksik birliklarni yodlash	MoDic , Quizlet, Words, Remember, Memrise , Magoosh English lug'at kartalari va h.k .
<i>Tushunish</i> Axborotni tushuntirish, uni izohlash	PowerPoint, Prezi, Word, Excel , Blog press , iBooks , GoogleDocs , Quick Sketch va h.k .
<i>Foydalanish</i> Muayyan vaziyatlarda materialni qo'llash qobiliyati	Ann's Flashcards, Flashcard Machine, I tilayman, Snap the Notion, Testing your Lizard and h.k.
<i>Tahlil</i> Axborotni tahlil qilish, yozishmalar va farqlarni topishga qaratilgan ilovalar	EasyChart , Quick Graph, Outlinerlar, Qo'l yozuvingizdan foydalaning, Popplet , Ma'lumotlarni tahlil qilish va h.k.
<i>Sintez</i> Ma'lumotni umumlashtirish	Edmodo, Blackboard, Moodle Mobile, GroupRoard , Touch, TED, Jot, Fring , Toza dengiz va h.k .
<i>Baho</i> Axborotni amaliy baholash qobiliyati	iBrainstorm , Filemaker Go 14, Shadow Puppet, Easy Studio, Explain Everyrh - ing Va h.k .

3. Chet tilida sinxron va asinxron aloqani ta'minlovchi texnologiyalar. Sinxron ta'lim real

vaqtda ma'lumotni qabul qilish va uzatishni anglatadi. Asinxron ta'lim "axborotni kechiktirilgan qabul qilishni" o'z ichiga oladi, ya'ni o'quvchilar elektron o'quv resurslari va Internet manbasi orqali o'qituvchi tomonidan tayyorlangan barcha kerakli o'quv materiallarini oladilar va mustaqil ravishda o'rganadilar.

Evropa uslubiy adabiyotlarida "kompetentlik" va "kompetentsiya" atamaları asosan ingliz tilining bir so'zi - kompetensiyadan foydalaniladi. ("kompetentlik" o'zgarishi bilan), nemischa - o'lim Kompetenz. Shunday qilib, xorijiy olim-o'qituvchilar atamalarning o'zaro almashinishini tan olishadi.

Kompetentlik modeliga xorijiy yondashuv *the four pillars of learning*, ta'limning to'rtta asosi, ularning har biri tegishli kompetentlikni tashkil qiladi:

1) *learning to know - bilishni o'rganish*: dunyoni va uning murakkabligini yaxshiroq tushunish uchun zarur bo'lgan kognitiv vositalarni ishlab chiqish, shuningdek keyingi o'rganish uchun tegishli adekvat asosni shakllantirish bilan bog'liq bo'lgan kasbiy va uslubiy kompetentsiya;

2) *learning to do - bajarishni o'rganish*: insonning jahon iqtisodiy faoliyatida va jamiyatda samarali ishtirok etishi uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantirish bilan bog'liq faoliyat kompetensiyasi;

3) *learning to be - bo'lishni o'rganish*: har tomonlama rivojlangan shaxsni shakllantirish uchun shaxsning ruhiy-ijtimoiy salohiyatini ham hissiy, ham jismoniy jihatdan maksimal darajada rivojlantirish uchun ijtimoiy ko'nikmalar va introspeksiya ko'nikmalarini rivojlantirish bilan bog'liq shaxsiy kompetentsiya;

4) *learning to live together - birgalikda yashashni o'rganish*: umuminsoniy va demokratik qadriyatlarni hisobga olgan holda, madaniyatlararo tushunish, hurmat va jamiyat va shaxslararo munosabatlarning barcha darajalarida tinchlik ruhida shaxsni tarbiyalash bilan bog'liq ijtimoiy kommunikativ kompetentsiya, shuning uchun shaxslar va butun xalqlar tinch va totuvlikda yashaydi.

"Kompetentsiya" tushunchasi orqali biz shaxs o'z kasbiy faoliyatida ko'rsatishi kerak bo'lgan harakatlar, xatti-harakatlar va natijalar tavsifini tushunamiz. Kompetentsiya ob'ektlar va jarayonlarning ma'lum doirasiga nisbatan tayinlangan va ularga nisbatan yuqori sifatli ishlab chiqarish faoliyati uchun zarur bo'lgan shaxsning o'zaro bog'liq fazilatlari (bilimlar, qobiliyatlar, ko'nikmalar, faoliyat usullari) majmuini o'z ichiga oladi. Kompetentsiya motivatsion, hissiy-irodaviy, munosabat va baholash komponentlarini, shuningdek, kognitiv va xulq-atvor jihatlarini, ya'ni bilim, ko'nikma va qobiliyatlarni o'z ichiga oladi. "Kompetentlik" tushunchasini biz shaxsning professional muhitda muvaffaqiyatli o'zaro munosabatda bo'lish qobiliyati deb ta'riflaymiz; belgilangan vazifalarni hal qilish qobiliyati bilan belgilanadigan kompetentsiyani o'zlashtirish o'lchovi. Shunday qilib, biz kompetentsiya ma'lum bir kasbiy sohadagi faoliyat uchun zarur bo'lgan muayyan shakllangan vakolatlarni o'z ichiga olgan kengroq tushunchadir, degan fikrdamiz [1].

TADQIQOT NATIJALARI:

1. Talabalarni kasbiy kometensiyasini oshirish, unda o'quv jarayonida axborot va kompyuter imitatsion modellashtirishga asoslangan bo'lajak mutaxassislarni kasbiy tayyorlash asoslari nazariy uslubiy asoslar, tabiat va jamiyat o'rtasidagi uyg'unlikning falsafiy qoidalari, didaktika, bilim, shaxsiy, uslubiy, faoliyat nazariyalari, axborot nazariyalarni o'z ichiga oladi.

2. Bo'lajak mutaxassislarni kompyuter imitatsion modellashtirish asosida kasbiy tayyorgarlikning takomillashtirilgan metodikasi.

3. Kompyuterli imitatsion modellashtirish asosida bo'lajak mutaxassislarni kasbiy tayyorgarligini o'quv materiallari bilan har tomonlama ta'minlashning didaktik asoslari talabalar tomonidan axborot va kompyuter texnologiyalarini qo'llash bo'yicha kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarni oshiradi va natijada 75% gacha o'tilan mavzularni o'zlashtirishi aniqlangan.

4. Oliy ta'lim tizimlarida zamonaviy didaktik tushunchalarning asosini kompetensiyaga asoslangan yondashuv tashkil etadi. Kompetensiyaga asoslangan yondashuvning asosiy tushunchalari "kompetentlik" va "kompetentsiya" dir.

5. Mahalliy metodologiyada ushbu atamalarning ta'rifiga ko'plab yondashuvlar mavjud . Ushbu tushunchalarni ajratish bo'yicha uzoq ilmiy munozaralardan so'ng, mahalliy olimlar "kompetentlik" tushunchasi "kompetentsiya" tushunchasidan kengroq degan xulosaga kelishdi.

XULOSA.

Xulosa qilib aytganda, kompyuter imitatsion modellarni o'quv jarayoniga joriy etish yo'nalishida ayniqsa, xorijiy til oliy ta'lim muassasalarida olib borilayotgan ilmiy –tadqiqot ishlari yetarli darajada emasligi ko'zga tashlanmoqda. Shu bois ushbu maqolada xorijiy til yo'nalishidagi talabalarni kasbiy kompetensiyasini oshirishda axborot kommunikatsiyalaridan foydalanib kompyuter imitatsion modellarni yaratish va o'quv jarayoniga qo'llash masalalari tadqiq etilgan . Axborot jamiyati rivojlanishining hozirgi bosqichida chet tilini o'qitishning maqsadlari , oliy ta'lim muassasalarida chet tili o'qituvchisining o'rni va vazifalari , rivojlanish sharoitida o'qitishning yangi uslub va texnologiyalarini joriy etish kabi masalalar ko'rib chiqilmoqda. Axborot -kommunikatsiya texnologiyalari sohasi birinchi o'ringa chiqadi .

ADABIYOTLAR:

1. Л. И. Корнеева, А. А. Белозерова, Д. Е. Жданова, Т. В. Куприна, А. Петрикова, Е.В.Язовских Теоретико-методологические основы подготовки учителей и

- преподавателей иностранного языка в вузе (уровень бакалавриата, магистратуры, аспирантуры) монография, Екатеринбург Издательство Уральского университета 2022.
2. Fayziyev M.A. Talabalarning bilim va ko'nikmalarini kompyuter imitatsion modellar asosida shakllantirish metodikasi // Ped. fan. bo'y. nomzodlik diss.-S., 2008.
  3. Ya. Mamatova, S. Sulaymanova, O'zbekiston mediata'lim taraqqiyoti yo'lida. O'quv qo'llanma.–Toshkent.: «Extremum-press», 2015.–94 b
  4. Сыдыхов Б.Д. Казахский национальный педагогический университет им. Абая, Алматы “Об совершенствовании методической системы профессиональной подготовки будущих специалистов на основе информационно-компьютерного моделирования” статья Modern high technologies № 5, 2015
  5. M.Kadirov. “Axborot texnologiyalari” 1-qism, Toshkent-2018, 3,5-betlar.
  6. Xolov Xurshidjon Amirovich “Dasturlash Asoslari” fani bo'yicha kompyuter imitatsion modeli yaratish (Magistr akademik darajasini olish uchun yozilgan dissertasiya). Samarqand-2014. 16-17-betlar.
  7. Рабочая программа модуля «Практика». 44.03.01. Образовательная программа «Методика преподавания иностранных языков», уровень «бакалавриат». URL:<http://www.programs.edu.urfu.ru/10210/documents> (дата обращения: 14.04.2022).
  8. Общая характеристика образовательной программы 44.03.01. «Методика преподавания иностранных языков», уровень «бакалавриат». URL:<http://www.programs.edu.urfu.ru/10210/documents> (дата обращения: 13.04.2022).
  9. Учебный план 45.04.02 образовательной программы «Методика преподавания иностранного языка, перевода и межкультурной коммуникации», уровень «магистратура». URL: <http://www.programs.edu.urfu.ru/10150> (дата обращения: 01.05.2022).